

Örebro universitet
Juristprogrammet
Självständigt juridiskt arbete, 15 hp
VT 2008

Intervention

RB 14:9

Författare: Fredrik Niord
Handledare: Catharina Sitte-Durling

Innehållsförteckning

1. Metodologiska spørsmål	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Syfte	1
1.3 Frågeställningar	1
1.4 Metod	1
1.5 Avgränsning	1
2. Interventionsbegreppet	2
2.1 Talerätt	2
2.2 Syftet med regleringen	3
2.3 Sammanfattande kommentar	3
3. Interventionsförfarandet	3
3.1 Interventionsansökan.....	3
3.1.1 Litisdenuntiation.....	5
3.2 Interventionsgrunden.....	5
3.2.1 Rättskraft	6
3.2.2 Regressanspråk.....	9
3.2.3 Bevisverkan	10
3.2.4 Exekution	11
3.3 Intervenientens befogenheter	12
3.3.1 Ordinär intervention	13
3.3.2 Självständig intervention.....	14
3.4 Rättegångskostnader i samband med intervention	15
3.4.1 Ordinär intervention	16
3.4.2 Självständig intervention.....	16
3.5 Sammanfattande kommentar	17
4. Ett liknande institut i rättegångsbalken	21
4.1 Mellankommande part.....	21
4.2 Sammanfattande kommentar	22
5. En avslutande kommentar	23
Offentligt tryck.....	25
Rättspraxis.....	25
Litteraturförteckning	26

1. Metodologiska spörsmål

1.1 Inledning

Intervention som processuellt begrepp har sina rötter i den romerska rätten.¹ Liknande institut finns även i exempelvis England, Tyskland och Frankrike.² I Sverige blev intervention reglerat i lag först i 1734 års rättegångsbalk.³

I 1734 års rättegångsbalk fanns två typer av intervention, huvudintervention och biintervention. När nuvarande rättegångsbalk infördes omrubricerades huvudintervention till mellankommande part och biintervention blev intervention.⁴ I motiven anförs enbart att man flyttar över från den gamla lagen till den nya vilket medfört att motiven blivit något knapphändigt formulerade.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka när intervention kan ske samt vad interventionen medför för intervenienten och parterna i processen. I undersökningen läggs fokus på praxis men teoretiska modeller kommer även att belysas. För att belysa institutets särart kommer även en jämförelse göras med mellankommande part.

1.3 Frågeställningar

- Vad krävs för att få intervensera?
- Vad medför interventionen för de inblandade?
- Hur skiljer sig intervention från mellankommande part?

1.4 Metod

Metoden för att genomföra denna undersökning är den som brukar benämnas *den gängse juridiska*.⁵ Lagtext, rättsfall, förarbeten och doktrin granskas för att undersöka vad som är gällande rätt och för att komma fram till ett svar på ovan formulerade frågeställningar.

1.5 Avgränsning

Fokus kommer att ligga på de dispositiva tvistemålen då det endast är där intervention fått en praktisk betydelse. Uppsatsen kommer enbart att beröra intervention och mellankommande part och ej annan form av kumulation. EG-rättslig intervention, där exempelvis stater kan intervensera i processer vid EG-domstolen, kommer inte att beröras.

---

¹ Lundstedt, Om biintervention s 11f

² Ekelöf, Om interventionsgrunden s 3

³ Lundstedt, Om biintervention s 6

⁴ NJA II 1943 s 173 samt s 178

⁵ Eklund, Inhibition s 20

2. Interventionsbegreppet

Det latinska låneordet *intervention* betyder enligt Bonniers lexikon⁶ ”ingripande, medling”. Inom folkrätten betyder det att en stat lägger sig, ”intervenerar”, i en annan stats inre angelägenheter.⁷ Processrättsligt avser *intervention* en möjlighet för tredjeman att delta i en redan existerande process. Detta innebär att tredjeman som kan få sin rätt påverkad av en process ges en möjlighet att påverka detta även fast han inte är part i rättegången eller har möjlighet att själv väcka talan om saken. *Intervention* är endast avsett att användas i tvistemål men har av Högsta domstolen ansetts ha analog tillämplighet i mål angående förverkande av egendom.⁸

För att exemplifiera begreppet kan följande beskådas: A stämmer B och yrkar en fastställelse av ett visst förhållande. C anser att en sådan fastställelse påverkar honom och vill påverka processen åt ett för honom mindre negativt håll. C har då möjlighet att ansöka om att få intervensera i processen. Beviljas denna ansökan får C inträda såsom intervenient, antingen på svarande eller kändesidan och ges möjlighet att argumentera för sin sak. Den part som får en intervenient kallas för intervent.⁹ Har väl *intervention* beviljats så får intervenienten ställning som *ordinär* eller *självständig*.¹⁰ Detta har stor betydelse för både intervenientens möjligheter att företaga processhandlingar och för dennes kostnadsansvar.

En konstruktion som detta förutsätter att ett klart och väl avgränsat partsbegrepp. Om fallet hade varit som i medeltida germansk process, där alla närvarande fick yttra sig, hade inte interventionsinstitutet fyllt någon funktion.¹¹ I svensk civilprocess är partsbegreppet väl sammanfogat med begreppet talerätt.

2.1 Talerätt

Talerätt, eller saklegitimation, kan enkelt förklaras som rätten att föra talan om en viss sak. Begreppet har i vart fall två olika betydelser.¹² Den första tar sikte på själva saken, det vill säga rätten för just den personen att föra talan om saken. Ekelöf har ett belysande citat angående att rätten att föra talan om en fordran ”i regel tillkommer borgenären och ingen annan”.¹³ Försöker nu tredjeman väcka talan om fordran skall talan avvisas. Ett exempel på detta kan vara att A anser B vara för generös mot sin gäldenär C och att då A väcker talan mot C och yrkar att denna skall reglera sin skuld till B. Då A civilrättsligt kan disponera sin egendom efter eget tycke skall talan avvisas.¹⁴ Högsta domstolen har dock påpekat att det finns möjlighet att väcka talan om fullgörelse i liknande situationer om det rör sig om ett *utpräglat undantagsfall*.¹⁵

---

⁶ Bonniers lexikon, band 23 s 237

⁷ Katinka Svanberg-Torpman, Peace and security s 112 not 100

⁸ NJA 1991 s 496

⁹ Ekelöf, Rättegång II s 199

¹⁰ Nordh & Lindblom, Kommentarer till RB, häfte 2 s 235. Med *ordinär* avses en intervenient som är begränsad till att argumentera och förebringa bevisning medans *självständig* har en begränsad partsställning och exempelvis kan överklaga en dom utan att intervenienten vill detta.

¹¹ Ekelöf, Om interventionsgrunden s 1

¹² Tingsrättens resonemang i NJA 1984 s 215

¹³ Ekelöf, Rättegång II s 54

¹⁴ Ekelöf, Rättegång II s 72

¹⁵ NJA 1984 s 215

Enligt den andra betydelsen ses ”bristande talerätt” som ett processhinder. Talerätten utgör med andra ord en tvingande processförutsättning och saknas den hos parten/parterna skall talan avvisas av domstolen.¹⁶

2.2 Syftet med regleringen

Huvudregeln inom civilprocessen är att parterna får över sin process i enlighet med rättegångsbalken 17 kap 3 §. Intervention är ett av undantagen. Vad som utgör syftet med interventionsinstitutet har definierat på ett flertal ställen, både i praxis och i doktrin. Det kan sägas utgöra en del av rättegångsbalkens skydd för tredjeman inom det civilprocessuella området,¹⁷ med andra ord en form av säkerhetsventil när tredjemans rätt berörs på ett icke acceptabelt sätt av en dom. Ekelöf har definierat det som att *interventionen syftar till att ge tredjeman en möjlighet att avvärja en nackdel för denne.*¹⁸

Motiven till lagen har anfört att intervenientens intresse av att delta i rättegången endast är att medverka till en viss utgång i målet.¹⁹ I praxis har exempelvis hovrätten i fallet NJA 1982 s 10 tagit ett steg längre och uttalat att *intervenientens verksamhet är begränsad till att förhjälpa endera parten till seger.*

2.3 Sammanfattande kommentar

Intervention är ett av de skydd för tredjeman som rättegångsbalken erbjuder. Civilprocessen är allmänt sett skyddad ifrån påverkan av tredjeman men innehåller även mekanismer för att inte utomstående skall lida förfång. Syftet med institutet är att tredjeman skall ges en möjlighet att påverka till en viss utgång i målet om denne påverkas negativt av en framtida dom. Som Ekelöf anfört kräver ett dylikt institut som intervention ett väl definierat parts- och talebegrepp för att fylla en funktion. I svensk process äger endast den med talerätt angående en viss sak möjlighet att processa om denna.

3. Interventionsförfarandet

3.1 Interventionsansökan

10 § Vill någon delta i rättegång som intervenient, skall han hos rätten göra ansökan därom. Över ansökan skola parterna höras. Om skäl äro därtill, må förhandling äga rum med parterna och sökanden. Rätten meddele, så snart ske kan, beslut över ansökan.

För att vinna inträde som intervenient i en rättegång krävs en ansökan hos den domstol som handlägger målet. Ansökan kan göras från att talan har väckts tills domen har vunnit laga kraft. En potentiell intervenient kan, om tillräckliga skäl visas, ges möjlighet att efter

---

¹⁶ Ekelöf, Rättegång II s 54

¹⁷ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 207

¹⁸ Ekelöf, Om interventionsgrunden s 210f

¹⁹ NJA II 1943 s 180

huvudförhandling få till stånd en ny huvudförhandling²⁰ och i ytterligheten, överklaga en dom trots att båda parter funnit sig nöjda med denna.²¹ Ansökan kan göras skriftligen eller muntligen. Sker det muntligt så torde det enbart kunna ske under förhandling.²²

Rätten skall sedan höra parterna över deras inställning till ansökan. De har ingen möjlighet att hindra ett bifall till ansökan utan får enbart yttra sig över saken. En viss möjlighet att beakta parternas inställning finns dock.²³ Parterna kan inte heller skapa en interventionsrätt genom att yrka att rätten skall godkänna interventionsansökan om en sådan rätt inte föreligger.²⁴ Är ansökan omfattande och innehåller vittnen för att styrka sökandens behörighet eller att förhållandena annars så kräva kan rätten hålla förhandling för enbart ansökan.²⁵ Beslut skall meddelas så snart det kan ske. Beslutet skall dock inte innehålla huruvida intervenienten är att anse såsom ordinär eller självständig.²⁶

Gällande beviskrav för att den omtvistade saken verkligen rör tredjemans rätt kan sägas att det är tillräckligt att tredjeman gör sannolikt att det rör hans rätt. I detta ligger inte enbart att det rör hans rätt utan även den aktuella processens betydelse för hans rätt.²⁷ Med hans rätt menas att det är hans rättsliga ställning som menas, ett rent faktiskt intresse är inte tillräckligt utan det krävs en rättslig påverkan.²⁸

Angående omständigheten att en intervenient inte längre vill delta i processen saknas lagstiftning. En åsikt som förts fram av Larsson är att intervenienten verksamt kan återkalla sin talan närhelst den behagar och även ansöka på nytt om intervention i samma rättegång.²⁹

Ett beslut angående intervention kan överklagas.³⁰ Ett beslut om bifallande av intervention kan överklagas först i samband med överklagande av domen i målet.³¹ Ett ogillande beslut måste först missnöjesanmälas³² innan överklagan kan ske men prövas enskilt.³³

Ett beslut att tillerkänna intervenienten viss ställning redan vid inträdesbeslutet kan inte överklagas direkt utan får prövas först vid överklagande av domen.³⁴

---

²⁰ Rättegångsbalken 43 kap 14 §

²¹ Detta förutsätter att intervenienten tillåts företaga den handlingen. Rätten måste dock pröva om interventionsrätt föreligger innan rätten kan pröva om intervenienten har ställning som part.

²² NJA II 1943 s 179

²³ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 235

²⁴ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:38

²⁵ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 242

²⁶ NJA 1953 s 324 och NJA 1968 s 179

²⁷ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 241

²⁸ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 236

²⁹ Larsson, Vänbok till Robert Boman s 245

³⁰ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:39

³¹ Rättegångsbalken 49 kap. 3 § 2 st.

³² Rättegångsbalken 49 kap. 6 §

³³ Rättegångsbalken 49 kap. 5 § 2 p.

³⁴ NJA 1953 s 324

3.1.1 Litisdenuktion

12 § Menar part, att någon kan som intervenient deltaga i rättegången, äge han kungöra honom rättegången med anmaning att inträda däri.

Den, för vilken rättegång kungjorts äge i sin ordning kungöra den för annan, som han menar kunna inträda i rättegången.

Om skyldighet för part att i vissa fall kungöra rättegång är särskilt stadgat.

Litisdenuktion³⁵ avser fallet då en part i en redan existerande process anser att tredjeman skall intervensera. Parten har emellertid ingen möjlighet att tvinga tredjeman att intervensera men väljer tredjeman att inte göra det kan, i vissa fall, parten välja att väcka talan enligt Rättegångsbalken 14 kap 5 §.³⁶

Anledningen till denna bestämmelse torde vara att bevisverkan mot tredjeman blir större om denne deltagit såsom intervenient, och processlagsberedningen ansåg att detta vara en befogenhet av sådan vikt att den borde lagfästas.

Bestämmelsen är utan sanktion,³⁷ för både part som ej denuntierar och tredjeman som ej intervenerar, men har angående den först nämna situationen i vissa fall reglerats i egen lag.³⁸ Gällande situationen att man inte intervenerar framhåller processlagsberedningen att det kan få verkningar för tredjeman beträffande dennes invändning i en senare process om domens oriktighet eller dess bevisverkan.³⁹ Noteras bör dock att hittills torde detta fått betydelse i blott ett fall.⁴⁰

13 § Kungörande av rättegång sker genom delgivning av skriftlig inlaga. Inlagan skall även delgivas motparten. I inlagan skola saken och grunden för åtgärden angivas.

Rent praktiskt går denuntiationen till så att parten ger in en skriftlig inlaga till rätten som beskriver grunden för varför tredjeman bör intervensera.⁴¹ Rätten delger sedan tredjeman på samma sätt som vid stämning.⁴² Vill sedan tredjeman intervensera skall detta ske enligt reglerna för interventionsansökan.⁴³ Anmärkas bör att litisdenuktion är sällsynt.⁴⁴

3.2 Interventionsgrunden

9 § Påstår någon, som ej är part i rättegången, att saken rör hans rätt, och visar han sannolika skäl för sitt påstående, äge han som intervenient å endera sidan deltaga i rättegången.

I detta huvudstadgande för interventionsinstitutet ställs rekvisitet "rör hans rätt" upp. Förarbetet till 1943 års rättegångsbalk ger av ovan förklarade skäl inte mycket till ledning när

---

³⁵ En åsikt om att bestämmelsen egentligen är onödig, Welamson, Domvillobesvär av tredje man s 145f

³⁶ Gärde, Nya rättegångsbalken s 152

³⁷ Ekelöf, Rättegång II I s 207

³⁸ Konkurslagen 3 kap 9 § 3 st 2:a meningen

³⁹ NJA II 1943 s 180f

⁴⁰ NJA 1921 s 480

⁴¹ NJA II 1943 s 181

⁴² Gärde, Nya rättegångsbalken s 152

⁴³ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 247

⁴⁴ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:44

det gäller att klarlägga vad som avses med tredjemans rätt.⁴⁵ Där stadgades i princip att processföremålet måste inverka på tredjemans rättsliga ställning, det skall påverka rättsligen och inte enbart faktiskt.⁴⁶ Detta skrevs sedan uttryckligt i kommentaren.⁴⁷ Ekelöf har ställt upp en formel för när intervention kan beviljas enligt honom⁴⁸ medan Olivecrona för fram skäl som gör en sådan omöjlig att fastställa.⁴⁹

Enligt doktrinen kan man i stort dela upp interventionsgrunderna i fyra olika fall⁵⁰.

- Rättskraftfallet
- Regressansspråksfallet
- Bevisverkansfallet
- Exekutionsfallet

3.2.1 Rättskraft

Rättskraftsfallet torde vara av den största och viktigaste typen av interventionsgrund.⁵¹ Detta omfattar de situationer när tredjeman träffas av rättskraften hos ett avgörande i en process, oavsett om han deltagit eller ej.⁵² En huvudprincip i svensk rätt är att en process mellan två parter i en domstol inte kan förändra tredjemans rättsliga ställning,⁵³ det vill säga "rättskraften består endast i förhållandet mellan parterna".⁵⁴ Denna princip har dock undantag. Exempel på när tredjeman drabbas av rättskraften är vid klander av bolagsstämmobeslut, borgenärens talan om återvinning i konkurs patentbesvär eller makes överlåtelse av giftorättsgods.⁵⁵

Intervention på grund av rättskraftsskäl torde i regel medföra rätt till självständig⁵⁶ ställning⁵⁷ men såsom kommer visas nedan har inte utfallet i praxis eller doktrin alltid tett sig på detta sätt.

Träffas tredjeman av rättskraften bör denne alltså medges rätt att intervensera, det vill säga att saken rör hans rätt. Ekelöf har angående detta anfört att så inte kan vara fallet, *när ena parten har civilrättslig dispositionsrätt över tredjemans rättsställning*.⁵⁸ Att tillåta intervention i dessa fall medför att parternas rätt att fritt disponera tvisteföremålet rent civilrättsligt inskränks på ett obefogat sätt.⁵⁹

---

⁴⁵ Ett fall där tredjemans rätt är definierad i lag är § 54 Marknadsföringslagen. Här stadgas att den som har talerätt angående vissa frågor i nämnda lag har rätt att intervensera i vissa processer stödda på denna lag.

⁴⁶ NJA II 1943 s 178

⁴⁷ Gärde, Nya rättegångsbalken s 149

⁴⁸ Westberg, Festskrift till Anna Christensen s 605. Formeln förklaras här komprimerat av Westberg.

⁴⁹ Olivecrona, Domen i tvistemål s 186f. Olivecrona menar här att det är omöjligt att fastställa en formel för när tredjemans rätt blir påverkad av en dom.

⁵⁰ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:27ff, Nordh kommentar till RB s 235ff, Gärde, Nya rättegångsbalken s 149

⁵¹ Sett utifrån att de behandlas mest utförligast och att rättskraftens påverkan måste anses vara den allvarligaste följden av de grunderna som medför interventionsrätt.

⁵² Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 236

⁵³ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 17:56

⁵⁴ Olivecrona, Domen i tvistemål s 185

⁵⁵ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 237

⁵⁶ Larsson, Festskrift till Welamson s 376

⁵⁷ Angående de olika formerna av interventionsbefogenheter så kommer de behandlas senare i detta arbete.

⁵⁸ Ekelöf, Rättegång II s 204

⁵⁹ Ekelöf, om interventionsgrunden s 144

Ekelöf ger vidare tre exempel på när tredjemän träffas av rättskraften men ändå inte anses kunna intervensera. Borgenär kan ej intervensera i gäldenärens tvist med annan, aktieägare inte heller i tvist mellan aktiebolaget och annan, samt konkursborgenär i konkursboets processer.⁶⁰

Högsta domstolen använde sig av denna princip i avgörandet NJA 1985 s 466.⁶¹ Fallet gällde en komplementär som ansökte om intervention i en process rörande en fordran mot kommanditbolaget. Komplementären ansvarar obegränsat för bolagets förpliktelser och träffas av rättskraften ifrån de civilrättsliga handlingar som bolaget företar via sina företrädare. Komplementären står rörande just bolagets förpliktelser med andra ord under den ena partens civilrättsliga disposition. Högsta domstolen uttalade att enbart omständigheten att komplementären *blir bunden av domen i mål mellan bolaget och dess borgenär härtill i princip inte anses utgöra sådan grund för intervention som avses i Rättegångsbalken 14 kap 9 §*. Domstolen uttalade dock i slutet att detta inte uteslöt möjligheten för en bolagsman att intervensera i en liknande process ifall särskilda skäl förelåg.

Ett senare fall anlade en annan syn på huruvida rättskraften kan grunda interventionsrätt. I NJA 1993 s 350 yrkade en bostadsrättsförening förverkande av en bostadsrättsinnehavares nyttjanderätt till en lägenhet. Innehavaren hade i sin tur hyrt ut lägenheten till A. När förverkandet vunnit laga kraft genom tredsdom mot bostadsrättsinnehavaren ansökte hyresgästen A om att få intervensera och i fall den beviljades så ansökte denne om återvinning av tredsdomen. Högsta domstolen ansåg att A träffades av rättskraften på så sätt att dennes rätt påverkades och därav gavs interventionsrätt. Dock ansåg Högsta domstolen enbart att A kunde beviljas ordinära befogenheter varvid överklagan lämnades utan bifall.⁶²

Detta fall går helt emot tidigare beskrivna princip om parts civilrättsliga dispositionsrätt. Här går Högsta domstolen enbart på det faktum att tredjemans rätt påverkades och han därav skall erkännas interventionsrätt. Vid rättskraftsgrund förutsätts även att intervenienten beviljas självständig intervention⁶³ vilket även det frångicks och domstolen ansåg, till synes utan motivering, att han ifall att interventionen blivit verklighet fått ställning såsom ordinär intervenient.

En tid senare behandlade Högsta domstolen fallet NJA 1997 s 190. Där hade ett upplöst handelsbolag ansökt om att få intervensera i en process mellan dess bolagsmän och tillika borgensmän och en borgenär. Hovrätten anförde här Ekelöfs princip om civilrättsliga dispositionsrätten och hänvisade till ovan refererade fall där Ekelöfs princip användes full ut samt avtog överklaganden. Högsta domstolen tog sedan inte ställning till huruvida bolaget hade rätt till intervention utan avtog talan på grunden att handelsbolaget var upplöst och därmed saknade partskapacitet.

Som tidigare nämnt kan inte en konkursborgenär intervensera i en av konkursboet förd process om återvinning.⁶⁴ Högsta domstolen har i NJA 2005 s 342 dock ansett att ifall återvinningstalan förs av en konkursborgenär så kan en annan borgenär intervensera på

---

⁶⁰ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:30

⁶¹ För en omfattande redogörelse av detta fall se Westberg, Festskrift till Christensen s 602

⁶² För att kunna vidta processhandlingar motsvarande överklagande utan interventens inblandning krävs att intervenienten får status som självständig.

⁶³ § 11 Är på grund av rättsförhållandets natur eller eljest dom gällande för och mot intervenienten, som om den meddelats i rättegång, däri han varit part, äge han dock ställning av part i rättegången.

⁶⁴ NJA 1988 s 433

grunden att denne träffas av domens rättskraft.⁶⁵ Domstolen anförde att det förelåg en speciell processgemenskap såsom stadgas i § 8⁶⁶ och intervenienten skulle därav ha ställning som självständig. I detta fall beviljades dock inte interventionsansökan på den oklara grunden att intervenienten saknade ett berättigat intresse.⁶⁷

En annan åsikt om huruvida intervention skall beviljas när parterna har civilrättslig dispositionsrätt över tredjeman anför av Larsson.⁶⁸ Denne anför att Ekelöfs princip medför en för snäv ram för intervention. Används principen skulle många av de fall som ansågs kunna grunda intervention i motiven inte längre tillåtas.

En fråga som även har relevans angående kapitlet nedan om bevisverkan är ifall det går att genom avtal få den tredjemans rätt berörd av domen. En åsikt i denna fråga är att det räcker med att parten utlovar tredjeman en förmån, ifall parten vinner målet.⁶⁹ Ekelöf å sin sida anför att denna konstruktion medför att part enkelt kan skapa en rätt för tredjeman att intervensera i målet.⁷⁰

Utöver fallen där tredjeman är underkastad parternas civilrättsliga dispositionsrätt finns ett antal andra situationer där rättskraften drabbar tredjeman utan att parterna styr detta.

Ett exempel rör situationen när en make utan den andre makens samtycke säljer egendom som ingår i deras gemensamma giftorättsgods. I fallet NJA 1969 s 71 väckte en person talan om bättre rätt till en fastighet mot en make, visserligen efter äktenskapsskillnad skett men innan bodelning. Den andra maken ansökte om intervention och beviljades detta. Gällande detta fall har Fitger⁷¹ anförde att det är oklart huruvida den andra maken faktiskt blir bunden av domen då dennes möjligheter att ta till vara sin rätt blivit förbigångna. Noteras här kan att make inte tillerkänts interventionsrätt när det gäller klander av verkställighet av ett förordnande av god man för den andra maken.⁷²

I familjerättsliga statusmål förhåller det sig så att domens rättskraft gäller generellt, det vill säga mot alla.⁷³ Möjligheten för en interventionsrätt att uppstå i sådana mål förefaller vara ganska liten. Ekelöf har anförde att denna rätt borde tillerkännas modern i faderskapstalan⁷⁴ men såvitt verkar vara fallet har inte detta prövats i domstol hittills.

Domen vid klander av bolagsstämmobeslut är ett annat exempel på en dom som får generell rättskraft.⁷⁵ Rättskraften kan här anses vara ensidig⁷⁶, det vill säga, den binder enbart tredjeman vid ett för honom positivt beslut. Får en part se sin talan avslagen hindrar inte detta

---

⁶⁵ Gärde, Nya rättegångsbalken s 151 pekar även ut denna situation.

⁶⁶ 8 § Äro å någondera sidan flera parter, vare envar av dem i förhållande till motparten att anse som självständig part. Är saken sådan, att endast en dom kan givas för alla, som hava del i saken, skall rättegångshandling, som en medpart företager, gälla till förmån för de övriga, även om den strider mot deras handlingar.

⁶⁷ Författarens högst personliga gissning efter att ha nagelfarit domen är att Högsta domstolen anförde detta som ett sätt att handskas med en tredska part. Sökanden var inblandad på olika sätt i alla bolagen och fallet ger sken av att rymma en del tveksamma affärer.

⁶⁸ Larsson, Festskrift till Per Olof Bolding s 255f

⁶⁹ Ekelöf, Rättegång II s 199 not 10

⁷⁰ Ekelöf, Om interventionsgrunden s 200

⁷¹ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:32

⁷² NJA 1988 s 277

⁷³ Ekelöf, Rättegång III s 153

⁷⁴ Ekelöf, Om interventionsgrunden s 196

⁷⁵ Ekelöf, Rättegång III s 152

⁷⁶ Ekelöf, Rättegång III s 152

att annan aktieägare framgångsrikt får beslutet upphävt i en senare process. Bifalles däremot talan så binder det även andra aktieägare. Klander av stämmobeslut är även en av de i motiven utpekade situationer där intervention skall beviljas.⁷⁷ Aktieägaren som vill delta i en process behöver inte väcka en egen talan utan kan istället ansöka om att få intervensera i den redan väckta talan. Anmärkas här bör även att den aktieägare som anser stämmobeslutet vara korrekt kan ansöka om intervention på svarandesidan.⁷⁸ Liknande förhåller det sig med patent. En talan om ett patents ogiltighet blir inte bindande för tredjeman ifall den blir avslagen. Blir den däremot bifallen och patentet blir ogiltigförklarat får domen rättskraft mot alla i och med att hindret som patentet ställt upp försvinner.⁷⁹

Avslutningsvis bör fallet NJA 1966 s 3 (I) nämnas. Här var det frågan om en nybildad stiftelse. Denna hade bildats av en efterlämnad förmögenhet med ett testamente som uppställt vissa krav. Testamentsexekutorn blev sedan utbytt på grund av misskötsamhet med sin uppgift och den nya exekutorn förde fastställsetalan mot den gamle om att denne förlorat sin rätt att råda över stiftelsen. En god man för stiftelsen blev utsedd och ansökte om att få intervensera i processen mellan testamentsexekutorn och den avsatte. Högsta domstolen avlog den begäran med motiveringen att testamentsexekutorns talan inte var av det slag som i enlighet med § 9 kunde medföra att den gode mannen kunde intervensera.

3.2.2 Regressanspråk

Regressanspråksfallen omfattar de fall där den tredjeman påverkas av det rättsförhållande som är processens föremål.⁸⁰ Skillnaden mot rättskraftsfallet är att tredjeman påverkas inte av rättskraften utan hans ställning påverkas av det rättsförhållande som är processföremålet. De uppfattningar som ligger till grund till 1949 års kommentar till rättegångsbalken kommer från omtvistade läror om domens reflexverkan och materiella rättsverkan.⁸¹ Tredjeman är enligt huvudregeln obunden av dom mellan borgenär och gäldenär, i vart fall när det saknas särskilda avtalsvillkor eller lagregler och därav oförmögen att intervensera i processen på denna grund.⁸²

En åsikt som förts fram är att tredjeman i regressanspråksfallen inte kan ha något intresse i processen än domens bevisverkan och att den kategoriseringen inte skall användas överhuvudtaget.⁸³

Två exempel på regressanspråksfall är försäkringsbolag som vill inträda i försäkringstagarens process om dennes skyldighet att utgiva ersättning eller gäldenären i borgenärens process mot borgensmannen.⁸⁴

Ekelöf har angående regressanspråksfallen anfört att de inte borde möjliggöra intervention. Som ovan anförts⁸⁵ anser han att interventionen syftar till att ge tredjeman en möjlighet att undvika en nackdel. Beviljas intervention på regressanspråksgrunden så ger detta tredjeman

---

⁷⁷ NJA II 1943 s 179

⁷⁸ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:33

⁷⁹ Ekelöf, Rättegång III s 152

⁸⁰ Gärde, Nya rättegångsbalken s 149

⁸¹ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:34

⁸² Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:35

⁸³ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 240

⁸⁴ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:34

⁸⁵ Se kap 2.1.2

inte bara en möjlighet att undvika en nackdel utan ges även en möjlighet att medverka till en befrielse från en förpliktelse och detta är något som rättsordningen inte kan ställa upp med medel till.⁸⁶

I fallet NJA 2001 s 255 ville ett par ha skadestånd från sin fastighetsmäklare för skador som de ansåg att denne förorsakat dem under en planerad fastighetsförsäljning. Mäklaren hade en lagstadgad ansvarsförsäkring hos Skandia men ansåg sig inte ha förfarit felaktigt. Paret stämde mäklaren och utverkade till slut en treskodom mot denne. Med stöd av denna stämde de sedan Skandia och yrkade på ersättning i enlighet med mäklarens försäkring. Frågor uppkom här om försäkringstagaren gjort vad som ankom på denne och om treskodomens betydelse. I detta fall verkar Fitger⁸⁷ anse att försäkringsbolaget kunnat intervensera i processen mellan paret och fastighetsmäklaren för att försöka visa att försäkringstagaren inte gjort vad som ankommit på denne och i och med detta förvärrat skadan.

Rättsfall där intervention beviljats på grund av regressanspråk har inte stått författaren till buds under skrivandet och ingen av de verk som används har ens hänvisat till något sådant. En tolkning kan vara att det är mer av en teoretisk konstruktion av författarna till den ursprungliga kommentaren⁸⁸ till rättegångsbalken utan praktiskt förankring.

3.2.3 Bevisverkan

Denna grund för intervention tar sikte på situationer när en dom kan få verkan som bevis i en senare rättegång. Med detta menas situationer när tredjeman inte blir bunden av domen, som i rättskraftsfallet, utan där domen kan få betydelse som bevis i tredjemans senare process.⁸⁹ Som ovan anfört kan inte en dödsbodelägare intervensera i dödsboets processer på den grunden att denne träffas av rättskraften.⁹⁰ Som skall visas nedan kan bevisverkan vara en giltig grund för en sådan intervention.

Vid intervention på grund av domens bevisverkan i senare process kan enbart den ordinära interventionen bli aktuell.⁹¹ Ekelöf har anfört att den ordinära interventionen har som huvuduppgift att *eliminera de risker för tredjemans trygghet som domens bevisverkan medför*.⁹² Om det nu typiskt sett finns en risk att tredjemans ställning i en senare process försvåras skall det anses att det rör dennes rätt och intervention skall beviljas.⁹³ Detta gäller då särskilt när parten och tredjemans rätt grundar sig på väsentligen samma omständigheter. Bevisverkan torde stå i relation med likheten mellan grunderna så sätt att exakt samma grunder borde ge upphov till den starkaste bevisverkan. De flesta fall där ordinär intervention beviljas har varit fall där både interventen och intervenienten stött sig på väsentligen samma

---

⁸⁶ Ekelöf, om interventionsgrunden s 211

⁸⁷ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14: 35

⁸⁸ Gärde, Nya rättegångsbalken s RB

⁸⁹ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 240

⁹⁰ Se ovan 3.2.1

⁹¹ Detta på grund av att intervenienten inte är bunden på så sätt som avses i § 11 2 st vilket innebär att denne inte får ställning som part.

⁹² Ekelöf, Rättegång II s 201

⁹³ Ekelöf, Rättegång II s 202

grund.⁹⁴ Ekelöf har en åsikt om att även väsentligen *likartade* grunder torde kunna medföra intervention men har inte fått gehör för detta.⁹⁵

En annan åsikt i frågan är att domens bevisvärde är en nödvändig förutsättning men att detta inte räcker. Det som är avgörande är de olika intressen som finns i målet. Här skall alla inblandade, motparten, interventens och även domstolens intresse vägas in.⁹⁶

Högsta domstolen har i fallet NJA 1953 s 324 till synes godtagit bevisverkan som grund för intervention. I målet var en båtbyggare och en beställare oense om betalning. Beställaren var berättigad till ersättning från staten. Staten ansökte då om att få intervensera i processen såsom självständig intervenient. Domstolen uttalade att detta inte rörde statens rätt på så sätt att självständig ställning kunde bli aktuellt, dock tillerkändes staten en ordinär ställning. Det uttalades inte ordagrant att grunden var bevisverkan utan detta har uttolkats som den enda rimliga grunden.⁹⁷

I det senare fallet NJA 1968 s 179 yrkade en dödsbodelägare att dödsboet skulle utge ett köpekontrakt på fast egendom i enlighet med ett tidigare köpebrev. I detta hade antecknats att den aktuella egendomen skulle överföras vid den ursprungliga ägarens frånfälle. Dödsboet i sin tur ansåg sig ha bättre rätt till fastigheten. I fall dödsboet hade utfärdat detta köpekontrakt hade dödsbodelägarna haft möjlighet att föra en särskild klander talan mot detta. Vid detta tillfälle ansökte övriga dödsbodelägare om att få intervensera på dödsboet sida. I sitt slutliga beslut uttalade Högsta domstolen uttryckligen att interventionen beviljades på grund av den betydelse den aktuella processen kunde få för bedömningen i en eventuell klanderprocess.

Slutligen kan anföras att den som vill intervensera på grund av domens bevisverkan måste visa att han faktiskt har en möjlighet att väcka en talan i senare process.⁹⁸

3.2.4 Exekution

Exekutionsfallen avser de fall där tredjeman inte träffas av domens rättskraft utan av dess verkställighet.⁹⁹ Med detta avses exempelvis en situation när verkställighet sker mot någon som innehar tredjemans sak på laglig grund. Ekelöf anser i äldre doktrin detta vara ett allvarligt hot mot tredjeman men konstaterar vidare att för att intervenienten skall anses verkningsfull behövs att denne erkänns ställning som självständig vilket inte lagen gör. Rättsordningen ger dock tredjeman i detta fall andra sätt att skydda sin rätt.¹⁰⁰

I fallet NJA 1991 s 496 ansökte en person om intervention med yrkande om bättre rätt till en bil på grunden att bilen som förklarats förverkad i målet inte tillhörde den tilltalade. Detta skedde efter att dom fallit men innan laga kraft inträtt. Högsta domstolen anförde här att enbart den som träffades av rättskraften ägde rätt att överklaga dom samt att ett förverkande enbart riktade sig till den som beslutet är ställt till. Är nu någon annan rätteligen ägare till

---

⁹⁴ Ekelöf, Rättegång II s 202

⁹⁵ Ekelöf, Rättegång II s 203, detta tas även upp i 1949 års kommentar till RB, där det anföras att huruvida *väsentligen likartade grunder* kan åberopas såsom interventionsgrund är tveksamt

⁹⁶ Larsson, Festskrift till Per Olof Bolding, s 251f

⁹⁷ Nordh & Lindblom, Kommentarer till RB, häfte 2 s 241

⁹⁸ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:32

⁹⁹ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:28

¹⁰⁰ Ekelöf, Om interventionsgrunden s 220f

egendomen är den inte påverkad av beslutet och får därav inte ställning av självständig intervenient.

Några år därefter kom fallet NJA 1993 s 529. Här var fråga om en fastighet som pantsatt som säkerhet för lån. Långgivaren ansökte om utmätning vilket beviljades. Tredjeman som överlåtitt fastigheten med förbehåll att den inte fick överlåtas överklagade utmättningsbeslutet. I Högsta domstolen ansökte tredjemans make om intervention på grund av att överlåtelse av fastigheten var beroende även av hans samtycke och därav så var även frågan om huruvida pantsättningen var giltig att hänföra till hans rätt. Domstolen beviljade hans ansökan om intervention.

NJA 1995 s 6 rör frågan vem som skall förvalta gods som belagts med kvarstad. I målet hade en italiensk domstol förordnat om kvarstad av ett svenskt bolags tillgångar med föreskrift om att de skulle förvaltas av den italienske borgenären. Ansökan inkom sedan ifrån ett bolag som sade sig ha bättre rätt till egendomen. Högsta domstolen avslog här interventionen med motiveringen att vem som förvaltar egendomen inte rör borgenären. Fitger anför angående detta fall att det finns en möjlighet att tredjemans rätt här berörs på så sätt som i vart fall äldre rätt avsåg att skydda.¹⁰¹

3.3 Intervenientens befogenheter

Såsom ovan nämnts så skall rätten i ett bifallande beslut om intervention inte uttala sig om huruvida intervenienten får ställning såsom ordinär eller självständig. Ett beslut som stadgar detta torde därav i den delen vara utan rättslig verkan.¹⁰²

Vilken ställning intervenienten får prövas först när intervenienten skall företaga en rättegångshandling. Detta medför att processförutsättningarna hålls oklara för intervenienten så långt som möjligt och visar sig först när intervenienten företar en handling, som då möjligtvis företas just för att framtvinga ett beslut om dess ställning. Även intervenienten drabbas av vissa oklarheter exempelvis huruvida intervenienten kommer ges möjlighet att överklaga en dom som intervenienten kan tänkas vara nöjd med.

Nämnas här bör frågan om en intervenient som skall höras i målet skall höras som vittne eller part. Här får man utgå från den ställning som givits intervenienten¹⁰³ vilket medför att ordinär hörs som vittne¹⁰⁴ och en självständig hörs som part under sanningsförsäkran. Dock skall intervenienten oavsett ställning behandlas som part när det gäller delgivningar och kallelser till förhandlingar.¹⁰⁵

I lagen stadgas att intervenienten deltar på endera sidan i processen. Intervenienten är dock inte bunden av detta utan kan när som helst under processen byta sida.¹⁰⁶ Sidbytet kräver inte heller någon ansökan eller beslut av domstolen.¹⁰⁷ Sidtillhörigheten kan av detta te sig

---

¹⁰¹ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:29

¹⁰² Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:39

¹⁰³ Gärde, Nya rättegångsbalken s 151

¹⁰⁴ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 245

¹⁰⁵ Ekelöf, Rättegång II s 201

¹⁰⁶ Gärde, Nya rättegångsbalken s 150

¹⁰⁷ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 242

omotiverad men har en betydelse utifrån vad för processhandlingar som kan företas och särskilt angående rättegångskostnader.¹⁰⁸

3.3.1 Ordinär intervention

§ 11 Intervenient äge företaga rättegångshandling, som står öppen för parten; han må dock ej ändra partens talan eller eljest företaga handling, som strider mot partens, eller annorledes än jämte parten fullfölja talan mot dom eller beslut.

Ordinär intervention ger intervenienten begränsade möjligheter att agera i processen. Denne får inte framställa något eget yrkande eller företaga en handling som strider mot interventens talan.¹⁰⁹ Vissa former av yrkanden kan intervenienten dock framställa. Det kan sägas vara yrkanden som inte påverkar processföremålet, exempelvis rättegångskostnader. Den talan som förs av sidan på vilken intervenienten inträder på kan sägas utgöra ramen för vad intervenienten kan företaga för handlingar. I fall det inte är klart vad interventens inställning är bör detta kunna lösas genom materiell processledning.¹¹⁰

I rättsfallet NJA 1976 s 227 yrkade ett dödsbo ersättning av den ägare till bilen som förorsakat dödsfallet. Denne hade till rätten och försäkringsbolaget meddelat att denne inte tänkte dyka upp till förhandling och gjorde så inte heller. Dödsboet yrkade här att rätten skulle meddela tredsdom mot svaranden. Försäkringsbolaget ansökte här om att få inträda såsom intervenient och hindra tredsdomen. Högsta domstolen uttalade här att ifall bolaget hade beviljats intervention hade det fått ställning av ordinär och då ej kunnat förhindra en tredsdom.

Högsta domstolens yttrande i fallet NJA 1988 s 433 har tolkats som att en ordinär intervenient själv inte kan överklaga dom. Målet rörde en konkursborgenär som anfört besvär över dom i återvinningsfråga där förvaltaren inte avsett fullfölja talan. Vad borgenären hade för ställning i målet var oklart och förblev även så, men domstolen uttalade att osjälvständig intervenient var det som låg närmast till hands och att denne inte hade möjlighet att utan parten fullfölja talan.

Några år senare kom rättsfallet NJA 1991 s 496 som inte det heller ledde till någon intervention men där Högsta domstolen uttryckligen framförde att en ordinär intervenient inte får *fullfölja talan mot dom eller beslut i målet annat än jämte den part på vars sida han intervenerat.*

I NJA 1956 s 554 fastslogs att intervention kan ske även i överrätt. Frågan här var en lokalförening som uteslutit en medlem vilket denne stämde föreningen för. Domen blev föremål för överklagan och i hovrätten ansökte huvudförbundet om intervention vilket hovrätten beviljade och sedermera även godkändes av Högsta domstolen.

De befogenheter som anses tillkomma den ordinäre intervenienten är att fritt argumentera i målet och att införa egen bevisning.¹¹¹ Detta kan inte heller interventen verksamt stoppa.¹¹²

---

¹⁰⁸ Se nedan under 3.4

¹⁰⁹ Boman, Om åberopande och åberopsbörda s 94

¹¹⁰ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:42

¹¹¹ Nordh & Lindblom, Kommentarer till RB, häfte 2 s 245

Ifall situationen uppstår där intervenienten yrkar på anstånd för att framlägga ytterligare bevis torde dock intervenienten kunna stoppa detta.¹¹³ Intervenienten kan även med verkan mot intervenienten erkänna i målet tvistiga omständigheter.¹¹⁴

Frågan om intervenient kan förelägga ny bevisning i överrätt berördes i NJA 1994 s 287. I målet var fråga om resning på grund av bland annat grovt rättegångsfel. I den tidigare processen hade intervenienten tillåtits kalla ett nytt vittne i hovrätten. Högsta domstolen anförde här att en intervenient enbart kan kalla ett nytt vittne ifall parten har möjlighet att göra detta i enlighet med de regler som gäller för ny bevisning i överrätt.

Avslutningsvis kan tilläggas att en ordinär intervenient inte drabbas av rättskraften i avgörandet.¹¹⁵

3.3.2 Självständig intervention

§ 11 2 st, Är på grund av rättsförhållandets natur eller eljest dom gällande för och mot intervenienten, som om den meddelats i rättegång, däri han varit part, äge han dock ställning av part i rättegången.

Vid självständig intervention får intervenienten ställning av part dock med vissa begränsningar. Fallet NJA 1982 s 10 visar till viss del att intervenienten inte har ställning av part rent formellt. I målet var fråga om en kärende som instämt fel person. Den rätte intervenierade på svarandesidan. Tingsrätten prövade dock saken då rätt svarande fanns närvarande. Käranden överklagade domslutet. Hovrätten ansåg att intervenienten inte var att anse som formell part och att talan då var riktad mot fel part vilket medförde hinder för att pröva saken. Talan avvisades. Käranden överklagade även detta men Högsta domstolen avvisade hennes talan på samma grund som hovrätten gjort.

I NJA 2004 s 836 var en fordran tvistig mellan ett aktiebolag och en förening. Inför processen i hovrätten försattes bolaget i konkurs och konkursboet inträdde då i processen. Hovrätten förpliktade här konkursboet att utge den tvistiga fordran till föreningen. Högsta domstolen ansåg att denna förpliktelse utfärdats utan att konkursboet varit instämt av föreningen och att boet inte fört någon egen talan i målet angående denna. Domstolen undanröjde på den grunden hovrättens dom och uttalade i och med detta att en intervenient inte kan bli förpliktigad angående själva saken.¹¹⁶

Ställningen av part är i förhållande till intervenientens talan. Det innebär att intervenienten är bunden av intervenientens yrkanden.¹¹⁷ Intervenienten kan framställa nya yrkanden men är bunden av att dessa måste ha varit möjliga för intervenienten att framställa. Det går med andra ord inte att yrka något för intervenientens egna del utan yrkanden måste vara för intervenienten. Yrkanden om rättegångskostnader kan dock alltid framställas.¹¹⁸

---

¹¹² Ekelöf, Rättegång II s 201

¹¹³ Ekelöf, Rättegång II s 201 not 18

¹¹⁴ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 245

¹¹⁵ Ekelöf, Rättegång II s 199

¹¹⁶ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:42

¹¹⁷ Ekelöf, Rättegång II s 205

¹¹⁸ Ekelöf, Rättegång II s 205

Mellan intervenenten och intervenienten anses i viss doktrin råda sådan speciell processgemenskap som stadgas i § 8.¹¹⁹ Det innebär att intervenienten kan, ifall endast en dom kan givas för alla parter, företa alla de processuella åtgärder som hade varit möjliga ifall intervenienten väckt talan själv. Handlingsutrymmet bör dock inte vara större än vad intervenenten har vid inträdandet då det annars kunde leda till kringgående av preklusionsregler med mera.¹²⁰

Ett problem i fall den självständige intervenienten tillerkänns samma processuella befogenheter som parten i enlighet med teorin om speciell processgemenskap är vems agerande som skall vara utslagsgivande i fall de står emot varandra. Rättsfallet NJA 2000 s 10 belyser detta bra. Här var fråga om tvist om arrende av en gård. Högsta domstolen gjorde här ett principuttalande om hur medparterers agerande skall bedömas. Den som för den mest aktiva talan skall vara utslagsgivande, vilket exempelvis medför att ett överklagande går före ett medgivande.

Rättsfallet NJA 2005 s 342 som nämns ett flertal gånger i detta arbete är även intressant ur perspektivet gällande en självständig intervenients befogenheter. För det första uttalades här klart att en intervenient inte är part i formell mening men skall i processen behandlas som part. För det andra fastslogs att intervenienten måste godta processen såsom den är vid inträdandet, det vill säga såsom processen är när intervenienten inträder sätter ramarna för dennes agerande. Högsta domstolen slog vidare här fast ovanstående teoretiska resonemang angående speciell processgemenskap att när endast en dom kan givas för alla som har del i saken skall denne inneha samma processuella ställning som om han väckt talan tillsammans med intervenenten. Detta innebar då enligt domstolen att intervenienten kan överta talan ifall intervenenten avser att återkalla denna. Det får även till följd att intervenienten effektivt kan stoppa interventens medgivande av talan.¹²¹

Möjligheten att överklaga en dom för intervenient fastslogs i fallet NJA 1960 s 408. Här var fråga om en hyresgäst som hyrde i andra hand. Denne tilläts intervensera självständigt i förstahandshyresgästens talan hos dåvarande överexekutorn.¹²² Interventen valde att inte överklaga beslutet till hovrätten vilket intervenienten gjorde. Hovrätten godtog att denne fick rätt att göra det och så även majoriteten i Högsta domstolen.

Ett antal år senare kom NJA 1991 s 496. Målet rörde förverkande av egendom och hör gjorde en enig Högsta domstol ett principuttalande om att en självständig intervenient har förmåga att utan interventens medverkan överklaga en dom eller beslut.

3.4 Rättegångskostnader i samband med intervention

Kostnadsansvaret för själva interventionsansökan är inte uttryckligen reglerat i lag. Larsson anför att det bör regleras med de vanliga reglerna om att tappande part får stå kostnaden.¹²³ Han anför vidare att själva interventionstvistens skall ses isolerat från resten av målet. Om

---

¹¹⁹ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 245 samt Ekelöf, Rättegång II s 205

¹²⁰ Nordh & Lindblom, Kommentar till RB, häfte 2 s 245. Exempel på detta är att intervenienten haft möjlighet att väcka egen talan i saken med inte gjort detta inom utsatt tid.

¹²¹ Larsson, Festskrift till Welamson, s 370

¹²² Idag torde detta motsvaras av hyresnämnd.

¹²³ Larsson, Vänbok till Robert Boman s 244

motparten nu bestrider interventionsansökan och ansökan inte beviljas skall sökanden ersätta motparten för den extra kostnad som förorsakades av ansökan.

Rättsfallet RH 2005:21 bekräftar ovanstående resonemang. Här var fråga om en bank som ansökte om att få intervensera i en process mellan två parter om bättre rätt till ett kommanditbolag. Banken fick avslag på sin ansökan och blev ålagd att ersätta den part som bestridit interventionen med de kostnader detta medfört. Banken överklagade och anförde att något lagstöd för att ålägga dem ansvar för rättegångskostnaden inte fanns. Hovrätten avlog bankens talan och framhöll att reglerna för parts kostnadsansvar skulle tillämpas analogt ifråga om interventionsansökningar.

3.4.1 Ordinär intervention

Den ordinäre interventens konstnadsansvar regleras i rättegångsbalken 18 kap 12 §.

12 § I fråga om skyldighet för intervenient, som icke äger ställning av part i rättegången, att ersätta rättegångskostnad och hans rätt till ersättning för sådan kostnad skall vad i detta kapitel stadgas om part äga motsvarande tillämpning; dock svare intervenienten allenast för den särskilda kostnad, som orsakats av interventionen. Ej må den part, å vilkens sida intervenienten deltagit, förpliktas att ersätta kostnad, som nu nämnts.

Av detta stycke följer att intervenienten, när dennes sida tappar målet, enbart svarar för den kostnad som den givit upphov till. Då intervenienten har ett begränsat manöverutrymme i processen har ett mindre kostnadsansvar ansetts motiverat. Risken hade annars varit att, med beaktande av risken att få bära i vart fall halva motpartens rättegångskostnad i jämförelse med de små befogenheterna, interventionsinstitutet inte kommit till användning i praktiken.¹²⁴

Tappar motparten målet har intervenienten rätt till ersättning enligt de vanliga reglerna för part.¹²⁵

3.4.2 Självständig intervention

Vid självständig intervention har intervenienten *ställning av part* och det medför då samma kostnadsansvar som för part.¹²⁶ Det innebär att tappar intervenienten målet får de i enlighet med rättegångsbalken 18 kap 9 § ersätta motparten.¹²⁷ Kostnadsansvaret är solidariskt. Vidare anför dock motiven till 18 kap 12 § att intervenienten i vart fall i äldre rätt har tillerkänts ett större ansvar för motpartens rättegångskostnader än intervenienten.

9 § Skall rättegångskostnad ersättas av flera medparter, svare de en för alla och alla för en. I den mån kostnad hänför sig till del av målet, som angår allenast någon av parterna, eller ock part orsakat kostnad genom vårdslöshet eller försummelse, som avses i 6 §, skall dock denna kostnad gäldas av den parten ensam.

---

¹²⁴ Ekelöf, Rättegång III s 208

¹²⁵ Ekelöf, Rättegång III s 207

¹²⁶ Ekelöf, Rättegång II s 205

¹²⁷ NJA II 1943 s 238

För att anses vara medpart krävs att parterna har väsentligen samma inställning i rättegången. Detta medför att man då anser dem ha lika stort intresse av de handlingar som företagits av var och en av dem och att de då skall ersätta dem gemensamt.¹²⁸

I fallet NJA 1997 s 805 rådde speciell processgemenskap mellan parterna. Här var fråga om klander av ett fastighetsbildningsbeslut. Högsta domstolen förklarade att rättegångsbalken 14 kap 8 § 2 st. som reglerar situationen när speciell processgemenskap råder endast är tillämplig gällande yrkanden om själva saken. I målet var tvistigt ifall ett yrkande om rättegångskostnader var gällande för medparterna men på grund av ovanstående resonemang förklarade domstolen att så ej var fallet.

3.5 Sammanfattande kommentar

Frågan blir nu om det finns en enhetlig praxis om vad som utgör en giltig grund för intervention. Man kan till att börja med konstatera att praxis inte är särskilt omfattande, troligtvis på grund av att interventionsinstitutet inte tar sikte på ofta förekommande situationer utan som ovan nämnts mer har en karaktär av säkerhetsventil ifall tredjemans rätt är i fara.

Vidare kan kommenteras typerna som grunderna delats in i av författarna till den ursprungliga kommentaren till rättegångsbalken.¹²⁹ Fitger använder sig av dem, medveten om kritiken, och det görs även i detta arbete.¹³⁰ Nordh och Lindblom anser att regressanspråk kan utgå på grund av att inget annat intresse i dessa fall utöver domens bevisverkan kan hittas. Ekelöf får anses vara den som går längst i sin omformulering. Han tog i sin avhandling upp exekutionsgrunden som viktig men har i senare publikationer¹³¹ helt valt att utelämnat den och enbart beskriva två grunder, rättskraften och bevisverkan.

Regressanspråksfallen ter sig när man noggrannare studerat dem som en form av bevisverkansfall. Tar man fallet med försäkringsgivaren som vill intervensera i försäkringstagarens process erkänns denna samma processuella befogenheter som vid bevisverkansgrund. Om nu intervention skall beviljas i dessa fall, vilket Ekelöf anser vara fel då det ger tredjeman en möjlighet att undslippa sina åtaganden, kan det ske på samma grund. Om det antas att processen mellan part och försäkringstagaren får till följd att domstolen slår fast att försäkringstagaren gjort fel och denne därav vill använda sin försäkring uppstår en fordran mot försäkringsgivaren. Nordh och Lindblom får anses hålla med Ekelöf här i dennes åsikter om att detta inte är ett berättigat intresse och det som då återstår är domens bevisverkan. Att tillåta intervention med grund att det uppkommer en fordran mot försäkringsbolaget strider mot själva idén med försäkringar som torde vara att avhjälpa de skador som uppkommer vid avtalade situationer. Visserligen kan man anföra att tillåts försäkringsgivaren inträda i processen kan denne och försäkringstagaren eventuellt spara in en senare process. Processekonomiska skäl har ofta en hög status men att tillåta interventionen på den grunden torde vara att dra det till sitt yttersta. Enligt min mening så kan man även ställa sig frågan om det ens rör bolagets rätt, att det är ett rättsligt intresse och inte bara ett faktiskt ekonomiskt intresse. Förutom detta kan frågan ställas om det behövs en gruppering av fall som hittills inte verkar ha inträffat.

---

¹²⁸ Gärde, Nya rättegångsbalken s 213

¹²⁹ Gärde, Nya rättegångsbalken s 149

¹³⁰ Med den kunskap som förvärvats under uppsatsens skrivande hade indelningen istället gjort i rättskraft och bevisverkan.

¹³¹ Här avses exempelvis Ekelöf, Rättegång II

Just rekvisitet ”berättigat intresse” ger andledning till vissa funderingar. Nordh och Lindblom nämner det och Högsta domstolen avvisar en interventionsansökan på den grunden. Det här är dock de enda gånger där det förekommer. Oklart är även om de avser samma sak. En ide som tidigare nämnts¹³² är att det är en konstruktion av Högsta domstolen för att handskas med en tredskande part. En sökande kan ha formell rätt att inträda i processen men att dennes intresse rent materiellt inte är godtagbart av rättsordningen. I fallet så var sökanden iblandad i alla bolagen som tvistade och att denne då vill intervensera ser mer ut som att denne hade för avsikt att fördröja processen än ta till vara sin rätt. Stöd för denna uppfattning torde domen i målet giva då en av parterna förde enskilt åtal om rättegångsförseelse mot intervenienten.¹³³

Gällande rättskraften torde Ekelöfs princip om civilrättsliga dispositionsrätten vara att föredra. Utgår man enbart från rekvisitet att tredjeman träffas av rättskraften kommer intervention att beviljas i en hel del tveksamma situationer. Rättsfallet NJA 1985 s 466 är ett bra exempel, inte bara för att det i princip ger Ekelöf rätt, utan för att det går att använda för att visa tveksamma följder av intervention. Hade nu sökanden i detta fall beviljats intervention hade denne i praktiken deltagit i processen som både intervent och intervenient. Meningen med en sådan följd känns omotiverad och en detta var troligtvis inte heller avsikten vid lagrummets införande.

Larsson anför angående Ekelöfs tolkning att den ger en snäv ram för när intervention skall beviljas. Han förespråkar att saken skall anses röra tredjemans rätt bara av den grunden att denne får en förmån av att parten vinner processen. Här bör man fråga sig om att erhålla en förmån kan anses röra tredjemans rätt på så sätt som krävs enligt praxis. Där ställs kravet att det inte räcker med en faktisk påverkan av tredjemans ställning utan det måste vara rättslig. Att då erhålla en förmån, exempelvis pengar torde då vara att anse som en enbart faktisk påverkan och därav inte kunna innebära interventionsrätt. Skulle detta vidare begrepp begagnas behövde en part enbart i avtal eller motsvarande utlova något till någon för att på så sätt skapa en interventionsrätt för tredjeman vilket inte kan anses förenligt med syftet.

Vidare förs frågan fram huruvida det blir logiskt riktigt att en tredjeman inte beviljas intervention när denna träffas av den typiskt sett starkare rättskraften i en del ”mindre kvalificerade” fall medan en tredjeman som träffas av domens bevisverkan kan medges intervention utan undantaget av parts dispositionsrätt. Han anser att tredjeman i så fall borde tillåtas att intervensera ordinärt istället för att helt uteslutas ur processen. Dock torde detta vara att helt frånga lagens ordalydelse vilket helt klart stadgar att är man bunden skall man få ställning av part. Ekelöfs formel för bevisverkan är inte den heller utan krav. Den kräver, i enlighet med motiven till lagen, att parten och tredjemans grunder är väsentligen samma. Ett ytterligare problem som kan uppstå ifall man skall följa Larssons teori är huruvida fallen ska klassificeras. Vad skall vara ett tillräckligt kvalificerat fall för att intervenienten skall erbjudas självständig ställning respektive det halvqualificerade fallet när ordinär skall aktualiseras. Skulle man här utgå från Ekelöfs formel och erbjuda den som träffas av rättskraften men som annars skulle ha blivit utestängd från intervention på grund av civilrättsliga dispositionsregeln skulle ändock samma situation inträffa som i ovan nämnda exempel där sökanden skulle få deltaga i process som intervent och intervenient.

---

¹³² Se här redogörelsen för NJA 2005 s 342 under kapitel 3.2.1

¹³³ Högsta domstolen Ö 2554-02

Helt klart är att Ekelöfs formel för när intervention skall beviljas är kritiserad¹³⁴ men har vunnit ett någorlunda stort genomslag i praxis. Lika klart är även att praxisen inte är helt samstämmig och ibland går sin egna väg.¹³⁵ Olivecronas uttalande från 1943 om att det ej överhuvudtaget går att fastställa en formel för när domen påverkar tredjeman och då i förlängningen kan ge förutsättning för intervention ter sig som det enda sanna.

Angående intervenientens befogenheter i processen finns ett antal frågor att diskutera. Nämnas kan göras att det är avseende befogenheterna som vilken sida interventionen skett på har sin första betydelse. Interventens processföring sätter som bekant ramen för intervenientens handlingsutrymme. Interventens talan kan skilja sig diametralt från motpartens talan och har därav stor betydelse vilka handlingar intervenienten kan företa.

Förfarandet att domstolen inte skall uttala sig om vilka befogenheter som tillkommer intervenienten i samband med beslut om intervention utan först när denne företar en processhandling kritiseras av Fitger.¹³⁶ Han anför att detta enbart skapar problem och även framtvingar onödiga processhandlingar för att klarlägga ställningen. Klart är att en ordning där domstolen direkt meddelar parterna och intervenienten deras processförutsättningar är att föredra då aldrig oklarhet skulle råda. Problemet dock torde inte vara av någon egentlig betydelse. Grunden för intervention styr som bekant vilka befogenheter som blir aktuella. I ansökan måste grunden noga presenteras och motiveras vilket torde medföra att vilka befogenheter en eventuell intervention kommer ge är i det absoluta flertalet fall ingen okänd faktor.

Fitger tar angående ordinära intervenientens befogenheter även upp frågan om denne kan erkänna en omständighet eller åberopa nya rättsfaktum med verkan för en passiv intervent.¹³⁷ Ekelöf och även Boman¹³⁸ anser att denne inte kan göra detta. Här kan man dock anmärka att i dispositiva tvistemål rör parterna över vad som åberopas i processen. Om nu inte intervenienten agerar mot den aktive intervenienten så torde det ses som att det inte strider mot interventens talan och då vara verksamt mot intervenienten. Att nu som Fitger anför låta domaren genom materiell processledning utröna vad parterna vill och hur de ställer sig till intervenienten torde vara att inkräkta på parternas dispositionsrätt över processen. Mot detta kan dock principen ”iura novit curia” eller ”domstolen känner lagen” ställas. Att inte intervenientens agerande får strida mot interventens talan stadgas i lag och för att kunna upprätthålla denna måste domstolen troligtvis undersöka detta ifall oklarheter föreligger.

En intressant idé Larsson¹³⁹ har är huruvida en intervenient som är berättigad till självständiga befogenheter kan förklara sig nöjd med enbart ordinära befogenheter. Anledningarna till att vilja en sådan förklaring anför han är många, begränsning av kostnadsansvar, överens med intervenienten så befogenhetstillskottet är överflödigt med fler. Avslutningsvis hävdar han enbart att det troligtvis inte går. Lagen stadgar att intervenienten ”äga” ställning av part. Bedömningen en domstol får göra är ifall det är en tvingande bestämmelse, det vill säga intervenienten *måste* ha partställning eller om intervenienten har *rätt* till partställning. Rent processuellt borde parter och domstol vara positivt inställda till att en intervenient är nöjd med

---

¹³⁴ Larsson, Festskrift till Welamson, s 378. Larsson redogör här för bland annat kritik som framfördes mot Ekelöfs avhandling av medlemmar ur processlagsberedningen.

¹³⁵ Exempelvis införandet av ”berättigat intresse”.

¹³⁶ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:39

¹³⁷ Fitger, Rättegångsbalken, En kommentar s 14:41

¹³⁸ Boman, Om åberopande och åberopsbörd i dispositiva tvistemål, s 94f

¹³⁹ Larsson, Vänbok till Robert Boman s 249

mindre befogenheter. Parterna i och med att de vet att intervenienten exempelvis inte kan överklaga domen ifall tappande part anser sig nöjd och domstolen får en part mindre att hålla ordning på.

Gällande rättegångskostnader vid intervention finns enbart sparsamt skrivet. Grundprinciperna kan enkelt sammanfattas som att ordinär intervenient ersätter enbart den kostnad den specifikt orsakat och en självständig har samma kostnadsansvar som en part i målet. Då själva beslutet att ogilla en ansökan om intervention är överklagbart i sig ter sig lösningen att pröva kostnader för denna process avskilt från målet i övrigt som den mest lämpade.

Här är även den andra anledningen till att vilken sida interventionen sker på är av vikt. Utan denna parameter är det omöjligt att avgöra ifall intervenienten vunnit eller tappat målet. Som tidigare nämnts kan en intervenient under pågående process byta sida närhelst den vill. Huruvida detta har hänt i verkligheten är oklart då det inte nämnts något fall i doktrin eller hittats något i Nytt juridiskt arkiv. Ifall intervention skett ordinärt torde det inte vara något problem att särskilja kostnaderna då dennes kostnadsansvar enbart är hänförligt till just dennes specifika handlingar.

A stämmer in B. C intervenerar på A: s sida. Efter halva processen byter C sida till B. B vinner processen. Kostnadsansvaret för C blir då att denne får ersätta B för de kostnader som denne orsakades innan bytet. A får sedan ersätta C för de kostnader C haft under tiden efter bytet.

Är interventionen självständig kan utfallet vara något svårare att klarlägga. Medparter ansvarar solidariskt för uppkomna kostnader i processen. För att vara medpart måste parterna ha *väsentligen samma inställning* vilket måste anses vara fallet vid intervention. Intervenienten är bunden av intervenent talan och blir även då bunden av intervenents inställning.

A stämmer in B. C intervenerar på A: s sida.¹⁴⁰ Efter halva processen byter C sida till B. B vinner processen. Den enda lösning som nu framstår som genomförbar är att rätten får bedöma vilka kostnader som uppstod före och efter bytet. A och C får svara solidariskt för de kostnader som uppkommit för B innan bytet och A får svara för de kostnader som drabbat B och C efter bytet. Detta förutsätter då att intervenienten, eller för den delen, parten inte företagit några dispositioner som enbart hänför sig till denne.

En fråga som Larsson finner intressant är hur rättegångskostnaderna skall fördelas när intervenent medger käromålet och blir passiv men kvarstår som part och den självständiga intervenienten ensam driver vidare processen. Problemet uppstår när denna sida tappar målet. Att då intervenent få stå kostnaden för något som denne försökt undvika ter sig underligt. Larsson torde mena att intervenent då skall förpliktigas ersätta delen han enbart själv deltagit i enligt rättegångsbalken 18 kap 9 § och om den lösningen ej godtas så bör ansvaret jämkas med stöd av 18 kap 11 §. Denna ordning ter sig som den både mest vettiga och juridiskt sett korrekta. Han anför visserligen att detta kan missbrukas på så sätt att om exempelvis intervenienten är insolvent och intervenent inte är så fortsätter intervenient ensam processen och undandrar då motparten ersättning för rättegångskostnader. Dock får man ställa detta mot faktumet att en part kan tvingas fortsätta processa om en sak denne vill medge och sedan

---

¹⁴⁰ Här förutsätts att interventionen sker i samband med inlämnandet av stämningsansökan, det vill säga intervenienten är med i processen från första början.

tvingas betala både sina egna och motpartens rättegångskostnader för detta. I ljuset av detta ter sig den eventuella missbruksrisken som mindre betydelsefull. Hovrätten har för övrigt, som ovan citerats, efter att Larsson skrev artikeln, öppnat för en analogitillämpning av 18 kap gällande intervenientens kostnadsansvar.

Som avslutande spørsmål angående den självständiga intervenientens kostnadsansvar kan diskuteras varför denne fått samma ansvar som part trots den svagare ställningen. En liknande lösning som för ordinär intervenient borde få en mera rättvis verkan. Intervenientens partsställning är som bekant inte i formell mening, denne måste rätta sig i stort efter vad intervenenten anser, även fast denne kan ensamt exempelvis överklaga en dom. Om man då reglerade att intervenienten ansvarar för de kostnader den ådrar processen löser man även problemet ovan. Är intervenenten nöjd med domen i målet men icke intervenienten så denne överklagar och förlorar så står enbart intervenienten för den kostnaden som överklagandet inneburit. Kritik kan självklart föras även mot denna lösning, det kan få till konsekvens att den ena parten avstår att formellt föra sin talan och gör det materiellt genom den andra för att minska sitt kostnadsansvar. Den torde dock enbart medföra positiva saker för processen. Vinner intervenienten så behöver motparten enbart ersätta ett ombuds kostnader jämfört med två eller flera som kunde ha varit fallet annars samt att en process med två istället för fler parter helt klart gör processen snabbare och smidigare.

4. Ett liknande institut i rättegångsbalken

Intervention och mellankommande part har båda sitt ursprung ur samma institut i äldre rätt men med en mycket olik processuell konstruktion.¹⁴¹ Av denna anledning lämpar sig mellankommande part bra för att visa på interventionens särart i processrätten.

4.1 Mellankommande part

4 § Vill någon, som inte är part i rättegången, till gemensam handläggning väcka talan mot båda parterna eller en av dem om det, som tvisten gäller, skall målen handläggas i en rättegång.

Detta lagrum utgör en annan del av det civilrättsliga tredjemansskyddet. Det är avsett att ge tredjeman en möjlighet att inträda i en process mellan två parter och få talan behandlad i samma rättegång.¹⁴²

Talan väcks genom att tredjeman inkommer med en ansökan om stämning mot en eller båda av parterna. Yrkandet eller yrkandena måste gälla den saken som den ursprungliga tvisten gäller.¹⁴³ Tredjeman skall vidare yrka att målen skall handläggas i samma rättegång.¹⁴⁴

Hovrätten för Nedre Norrland fastslog i Ö 28-01 att enbart ett yrkande om betalning av fordran inte utgör samma sak. Här var fråga om ett bolag som lånat ut pengar till ett annat bolag och detta bolag genstämde det första bolaget och yrkade om förpliktelse att utge

---

¹⁴¹ Se ovan kap 1.1

¹⁴² Nordh & Lindblom, Kommentarer till RB, häfte 2 s 217

¹⁴³ Ekelöf, Rättegång II s 176

¹⁴⁴ Nordh & Lindblom, Kommentarer till RB, häfte 2 s 217

tidigare betalning för icke utfört arbete. Tredjeman ansökte här om stämning å det ena bolaget om att det skulle utge en viss summa pengar för tidigare lån samt att dessa mål skulle handläggas i samma rättegång i enlighet med reglerna om mellankommande part. Tingsrätten biföll talan om gemensam handläggning då talan i vart fall *delvis* gällde samma sak. Detta överklagades till hovrätten som avlog yrkandet om gemensam handläggning med motiveringen att den talan som tredjeman väckt inte avsåg det som tvistades om.

I NJA 1931 s 71 prövades frågan ifall en man fick inträda såsom mellankommande part i en process mellan en god man för ett barn och dennes far. Mannen hade blivit utpekad som den riktige fadern och ville därav stödja den legale fadern i dennes talan. Högsta domstolen avlog denna begäran.

Typiskt exempel på när tredjeman stämmer båda parterna kan vara gällande bättre rätt till fast egendom. Tredjeman yrkar då gentemot käranden att rätten skall fastställa att tredjeman har bättre rätt till fastigheten och gentemot svaranden att han skall avträda egendomen till förmån för tredjeman.¹⁴⁵

Exempel på när enbart den ena parten blir stämd är när tredjeman i en rättegång mellan två parter om en fordran stämmer innehavaren av fordran och yrkar bättre rätt till denna.¹⁴⁶

För mellankommande part finns särskilda forumregler i rättegångsbalken. Dessa stadgar att rätt forum för en talan enligt 14 kap 4 § skall vara den domstol som upptagit huvudmålet.¹⁴⁷

4.2 Sammanfattande kommentar

Intervention och mellankommande part syftar till i stort samma sak. Tredjeman skall skyddas från en påverkan av en dom mellan två parter. Skillnaderna är dock stora i hur instituten konstruerats och vilka krav de ställer på den som vill begagna dem. Ekelöf ifrågasätter även ifall det verkligen är ett eget institut.¹⁴⁸

Det första som skiljer dem åt är grunden för när de får användas. Mellankommande part tar sikte på situationer när det gäller *samma sak*. Intervention när det gäller tredjemans rätt. Med tredjemans rätt menas situationer när tredjemans rättsliga ställning påverkas, exempelvis träffas av rättskraften eller bevisverkan till nackdel i senare process, och avser inte situationer där han enbart faktiskt blir påverkad. Mellankommande part kan då sägas vara det institut som till viss del täcker fallen när intervention inte är tillämplig, det vill säga när tredjeman blir faktiskt påverkad men icke rättsligen. Exempel på detta är tvist om en fordran. En tredjeman kan inte intervensera i den processen och hävda bättre rätt till den utan måste för detta använda sig av mellankommande part istället.

Intervention grundas på en ansökan till rätten medan mellankommande part grundas på en stämning av en eller båda av de tvistande parterna. Detta får ett flertal följder. För det första skapas flera käromål vid begagnande av mellankommande part som dock handläggs i samma rättegång. Vid intervention inträder intervenienten i samma käromål som de tvistande

---

¹⁴⁵ Ekelöf, Rättegång II s 176

¹⁴⁶ NJA 1924 s 314

¹⁴⁷ Rättegångsbalken 10 kap 14 § 3 st. ”Talan, som avses i 14 kap. 4 eller 5 §, upptages av den rätt, som upptagit huvudmålet.

¹⁴⁸ Ekelöf, Om interventionsgrunden s 5

parterna. För det andra har den mellankommande parten ställning av part vilket gör att denne kan utforma sin talan själv och är inte bunden av någon annans yrkande. Intervenienten däremot inträder vid sidan av en part och anses, i vart fall vid självständig intervention, språkligt sett vara part men har en mer eller mindre begränsad möjlighet att påverka processen. Denne har i och med att den inträder som intervenient att rätta sig efter parternas yrkanden och att acceptera processföremålet som det är.

Skillnad föreligger även gällande bundenheten av domen. Den mellankommande parten binds på samma sätt som vanlig part av rättskraften i domen medan intervenienten inte görs bunden. För självständig intervention stadgas visserligen att tredjeman för att få intervensera självständigt måste träffas av rättskraften. Skillnaden är dock att mellankommande parten binds av sitt deltagande i processen medan intervenienten inte binds av själva deltagandet utan av processföremålet i sig.

5. En avslutande kommentar

Interventionsinstitutet torde vara en av de mer svårtillämpade instituten inom processrätten. Svårigheten ligger kanske i att det reglerar en mycket speciell företeelse, nämligen när en tredjeman får rättsordningens tillåtelse att inträda och företa processhandlingar i någon annans process. En process som vanligtvis är djupt skyddad från extern påverkan av exempelvis principen om parternas disposition över processen och principerna om talerätt.

Saken görs troligtvis inte lättare av att lagrummet har vaga formuleringar i de avseenden som regler just den tredjemans grund för inträde. Anledningen till den vaga formuleringen har möjligtvis sitt ursprung i att skaparna av lagrummet inte ville låsa upp ett antal fall där intervention var möjlig och aldrig annars, utan ville överlåta detta åt domstolarna att bevilja när situationen förföll lämplig.

För att återvända till den första frågan i frågeställningen, *vad krävs för att få intervensera?*

Ett klart och koncist svar på detta torde vara svårt att ge men klart är att de, vid den nuvarande rättegångsbalkens införande, uppräknade fallen inte helt stämmer överens med nu gällande rättsläge. Lagtexten ger endast ledningen att det skall röra den tredjemans rätt. Den första kommentaren till rättegångsbalken la till att det måste röra dennes rättsliga ställning och inte bara påverka faktiskt. Trots viss kritik har Ekelöfs modifiering, eller kanske mer korrekt, tillägg till detta blivit nu gällande rätt. Tilläggas bör att gällande rätten inte är helt samstämmig, fall som gått i en annorlunda riktning har dykt upp om än i sparsam omfattning.

Ekelöfs princip kan kort beskrivas som att tredjeman äger intervensera ordinärt när denne träffas av domens bevisverkan. Träffas tredjeman av domens rättskraft, och tredjemans rättsställning inte står under civilrättslig disposition av parten, äger han intervensera självständigt.

Den andra frågan, *vad medför interventionen för de inblandade?*

För den som intervenserar, intervenienten, medför det att han beroende på grunden, får tillträde till en process som på något sätt rör hans rätt. Den ordinäre intervenienten får, utan att han kan bli stoppad, införa bevisning och argumentera i målet. Den självständige intervenienten får,

utöver detta, även överklaga dom och beslut i målet trots att ingen av parterna vill detta. Han kan även hindra parten från att medge eller återkalla käromålet.

För den, på vars sida intervenienten inträder, medför interventionen i bästa fall att argumentationen får extra tyngd och att bevisning parten inte själv kunnat förebringa eller vetat om blir beaktat av rätten med en positiv dom som följd. Vill det sig illa kan en intervenient överklaga en dom parten är nöjd med ändring som följd.

Som allt processande vid domstol innebär även intervention ett visst kostnadsansvar. Den ordinära riskerar dock bara att bli ersättningsskyldig för just den extra kostnad som den förorsakat medan den självständiga riskerar att bli solidariskt ersättningsskyldig med parten för motpartens totala kostnader.

Den tredje frågan, *hur skiljer sig intervention från mellankommande part?*

De båda instituten har som syfte att ge tredjeman en möjlighet att skydda sig från skadliga verkningar för dem av andras processer. Intervention avser situationer som rör den tredjemans rättsliga ställning medan mellankommande part mer tar sikte på faktisk påverkan. Mellankommande part är även mer aktivt till sin karaktär då parten där framställer egna yrkanden och kan få en egen fördel av processen. Intervenienten understödjer enbart en existerande parts talan för att undkomma en nackdel.

Även konstruktionen skiljer sig markant. Vid begagnandet av mellankommande part så stämmer den tredjeman in motparten/motparterna och förfarandet är såsom en vanlig rättegång. Vid intervention däremot så ansöker tredjeman om att få inträda i en redan existerande process och är bunden av en parts yrkanden.

Offentligt tryck

NJA II 1943

Rättspraxis

Nytt juridiskt arkiv avdelning 1

NJA 1921 s 480

NJA 1924 s 314

NJA 1931 s 71

NJA 1953 s 324

NJA 1956 s 554

NJA 1960 s 408

NJA 1966 s 3

NJA 1968 s 179

NJA 1969 s 71

NJA 1976 s 227

NJA 1982 s 10

NJA 1984 s 215

NJA 1985 s 466

NJA 1988 s 277

NJA 1988 s 433

NJA 1991 s 496

NJA 1993 s 350

NJA 1993 s 529

NJA 1995 s 6

NJA 1997 s 190

NJA 2000 s 10

NJA 2004 s 836

NJA 2005 s 342

Högsta domstolen

Ö 2554-02

Rättsfall från hovrätten

RH 2005:21

Hovrätten för Nedre Norrland

Ö 28-01

Litteraturförteckning

Amnéus, Diana & Svanberg-Torpman, Katinka (red) (2004)1 uppl.
Peace and Security, current challenges in international law
Lund: Studentlitteratur AB

Boman, Robert (1964)/1 uppl.
Om åberopande och åberopsbörda i dispositiva tvistemål
Stockholm: P.A. Norstedt & söners förlag

Ekelöf, Per Olof (1937)1 uppl.
Om interventionsgrunden
Uppsala: Almqvist & Wiksells boktryckeri AB

Ekelöf, Per Olof, Bylund, Torleif & Boman, Robert (1994)/6 uppl.
Rättegång, tredje häftet
Stockholm: Norstedts juridik AB

Ekelöf, Per Olof & Robert Boman (1996)/8 uppl.
Rättegång, andra häftet
Stockholm: Norstedts juridik AB

Eklund, Hans (1998)1 uppl.
Om verkställighetsförbud m.m. i judiciell process, inom förvaltningsrätten och i utsökningsförfarandet
Uppsala: Iustus förlag AB

Fitger, Peter (1988-) Med beaktande av tills dags datum utgivna supplement.
Rättegångsbalken, En kommentar
Stockholm: Norstedts juridik AB

Gärde, Natanael, Engströmer, Thore, Strandberg, Tore, & Söderlund Erik (1949)1 uppl.
Nya rättegångsbalken
Stockholm: Norstedts juridik AB, Faksimiltryck 1994

Larsson, Sven "Självständig intervention och materiell rätt" ur:
Höglund, Olle m.fl. (red) (1987)/1 uppl.
Festskrift till Lars Welamson
Stockholm: Norstedts juridik AB

Larsson, Sven "Interventionstalan" ur:
Lindblom, Per Henrik (red) (1990)/1 uppl.
Process och exekution, vänbok till Robert Boman
Uppsala: Iustus förlag AB

Larsson, Sven "Den ordinära interventionens ändamål" ur:
Heuman, Lars (red) (1992)/1 uppl.
Festskrift till Per Olof Bolding
Stockholm: Juristförlaget JF AB

Lundstedt, A. V. (1911)1 uppl.
Om biintervention
Lund: C. W. K. GLEERUP

Nordh, Roberth & Lindblom, Per Henrik (2003)/1 uppl.
Kommentar till RB, häfte 2
Uppsala: Iustus förlag AB

Olivecrona, Karl (1943)/1 uppl.
Domen i tvistemål
Lund: C. W. K. GLEERUP

Wivall, Per (red) (1991) 5 uppl.
Bonniers lexikon band 23
Stockholm: Bonnier Lexikon AB

Welamson, Lars (1956)/1 uppl.
Domvillobesvär av tredjeman
Stockholm: P.A. Norstedt & söners förlag

Westberg, Peter "Prejudikattolkningens ABC" ur:
Numhauser-Henning, Ann (red) (2000)/1 uppl.
Normativa perspektiv, festskrift till Anna Christensen
Lund: Stiftelsen Juristförlaget i Lund